

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

Masarykova 16
1000 Ljubljana

Datum: 3.11.2015

Prispevek ZASSS k razpravi o NPZ

V Zvezi aktivov svetov staršev Slovenije pozdravljamo pobudo MIZŠ za široko razpravo o Nacionalnem preverjanju znanja (NPZ). Tej temi smo namenili misli že v našem sporočilu za javnost ob 4. obletnici ustanovitve ZASSS, 8. junija letos. Takrat smo zapisali naslednje:

Pomemben element evalvacije znotraj slovenskega šolskega sistema je nacionalno preverjanje znanja. V javnosti, tudi strokovni, večkrat slišimo razprave o velikih razlikah med šolskimi ocenami in uspehom učencev na nacionalnem preverjanju znanja (NPZ), ki je enako za vse otroke v državi. Ob tem se sprašujemo, kako šole izkoristijo informacije, ki jih pridobijo z NPZ.

Preverjanje znanja, pri katerem vsi učenci dobijo enake naloge, je nujno potrebno za zagotavljanje kakovosti. Za šole, kjer se na osnovi rezultatov NPZ odločijo za izboljšave, je ta informacija neprecenljiva in predstavlja osnovo za samoevalvacijo.

Večinoma pa NPZ trenutno, čeprav se večkrat omenja njihov formativni pomen, dajejo le informacijo o zatečenem stanju. Z NPZ bi morale šole dobiti mehanizem za primerjavo z ostalimi šolami, predvsem pa za vrednotenje lastnega dela glede na zapisano normo. V tem smislu bi bilo vredno razmisliti tudi o vpeljavi NPZ v tretji razred.

Že več let v posameznih aktivih in tudi v Zvezi opozarjamo, da bi bilo smiselno NPZ v devetem razredu dodati še nekaj nalog selekcijskega tipa, ki bi služile kot korektiv šolskim ocenam pri merilih za vpis v srednje šole.

Ta zapis, čeprav je nastal precej pred pozivom MIZŠ, na kratko odgovarja na vsa tri vprašanja, o katerih naj bi v razpravi podali svoja mnenja. Za večjo jasnost navajamo nekaj poudarkov in pojasnil.

Koncept: Kako vidite NPZ, zakaj in za kaj ga v prihodnje uporabljati?

Koncept, ki ga je opredelila DK NPZ 7. 12. 2005 – »Glavni smisel teh preizkusov je izboljšanje kakovosti učenja in poučevanja, s tem pa tudi zagotavljanje kakovostnejšega znanja in zmožnosti naših učenk in učencev« – se nam zdi dober. Da je NPZ zasnovan formativno, da temelji na učnem načrtu, da se lahko na njem vsaj učenec primerja z vrstniki celotne generacije, da lahko vsak učitelj v rezultatih identificira učinkovite in manj učinkovite metode svojega dela... je dobro. Osnovni namen NPZ je in mora ostati izboljšanje učenja in poučevanja.

Izvedba: na kakšen način ga izvesti, kdaj, v katerih obdobjih otrokovega šolanja?

Izvedba NPZ po vsaki triadi bi omogočila spremljanje uspešnosti učencev in hkrati na isti populaciji vrednotenje učinkov izboljšav učnega procesa, uvedenih na podlagi predhodnih rezultatov NPZ.

Namen: kaj storiti z rezultati in analizami nacionalnega preverjanja znanja?

Predvsem jih je treba **uporabljati**. Po našem mnenju je veliko odklonilnih stališč do NPZ pogojenih z dejstvom, da doslej velika količina zbranih podatkov ni bila (ali vsaj ne dovolj učinkovito) uporabljena za doseganje osnovnega namena (izboljšanja učenja in poučevanja), niti dovolj predstavljena javnosti. Glavni razlog za to vidimo v nezadostnem razumevanju namena NPZ tako pri učiteljih, kot (deloma posledično) pri učencih in starših. Če niti strokovna javnost ne razume, kako močno orodje za izboljšanje kakovosti učenja in poučevanja je lahko NPZ, potem je treba to orodje predstaviti vsem deležnikom na jasn in razumljiv način in jih tudi naučiti, da ga bodo vsi (od posameznega učenca in njegovih staršev preko učitelja in šole do državnih inštitucij) uporabljali. In to v sklenjeni zanki (Demingovem krogu): na podlagi rezultatov NPZ lahko vsak deležnik načrtuje izboljšave, jih izvede, preveri učinke in ustrezno ukrepa naprej. Obravnavo rezultatov NPZ tako vidimo v tesni povezavi z načinom zagotavljanja kakovosti tudi na drugih področjih delovanja šole in verjamemo, da se bo trud, vložen v opolnomočenje posameznikov in šol, da spoznajo in učinkovito uporabijo informacije, pridobljene z NPZ, obrestoval tudi na drugih področjih.

Dr. Anton Meden,
predsednik ZASSS